

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

Цінності у мовній свідомості представників різних етносів

Мартинюк Дар'ї Олегівни

студентки групи Па 11-21

факультету германської філології і перекладу

денної форми здобуття освіти

Спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,

професор кафедри Терехова Д.І.

Національна шкала зараховано

Кількість балів 78

Оцінка ЄКТС C

Київ – 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
The Department of English Philology and Philosophy of Language

Course Paper

**Values in the Linguistic Consciousness of Representatives of Different Ethnic
Groups**

Daria Martyniuk

Group Pa 11-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Full-Time Study

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Prof. **Diana Terekhova**

PhD (Philology)

Kyiv –2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1: ЦІННІСНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ ПЕРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ЕТНОСІВ.....	8
1.1 Поняття мовної свідомості та аспекти її вивчення.....	9
1.2 Етнічні цінності та їх відображення в мовній свідомості	11
1.3 Психолінгвістичний аналіз мовної свідомості представників різних етносів.....	14
Висновки до розділу 1.....	16
РОЗДІЛ 2. ВІДБИТТЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У МОВНІЙ СВІДОМОСТІ ПЕРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ЕТНОСІВ.....	17
2.1 Дослідження асоціативних полів стимулів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ в українській мові.....	17
2.2 Відображення слів-стимулів LIFE та DEATH в англійській мові.....	20
2.3 Виявлення цінностей представників різних етносів.....	24
Висновки до розділу 2.....	26
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	28
SUMMARY.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	32
ДОДАТКИ.....	34

ВСТУП

У сучасному суспільстві, де культурна різноманітність стає все більш очевидною, вивчення цінностей у мовній свідомості представників різних етносів набуває особливої актуальності. Мова – не лише інструмент комунікації, але й невичерпний джерело культурних, соціальних та ідентичних контекстів. У курсовій роботі пропонується дослідити, які цінності та переконання відображаються в мовленні представників різних етносів, як вони впливають на їхню мовну поведінку, сприйняття світу та взаєморозуміння.

Зважаючи на те, що мова є важливим культурним компонентом, вивчення мовної свідомості дозволить краще розуміти та аналізувати міжетнічні взаємини, механізми взаємодії та конфліктів, а також сприятиме розвитку культурного та мовного плюралізму. Ця тема має важливе значення не лише для лінгвістичної науки, але й для соціології, антропології та міжетнічного діалогу, що робить її актуальною та перспективною для подальших досліджень (Fodor, 1975).

У цьому контексті вирішення проблеми вивчення цінностей у мовній свідомості різних етносів має велике теоретичне та практичне значення. Відкритість до різноманітності мовних і культурних контекстів сприятиме формуванню толерантності, взаємоповаги та взаєморозуміння в сучасному суспільстві.

Актуальність теми визначається загостреним інтересом до міжетнічних відносин у сучасному світі. Зростання глобалізації, міграційних процесів та культурного обміну підкреслює необхідність збереження та розуміння культурних та мовних різноманіттів. Дослідження цінностей у мовній свідомості відображає не лише соціокультурну динаміку, а й вплив культурних факторів на міжетнічні відносини, соціальну інтеграцію та самоідентифікацію.

Дослідження цінностей у мовній свідомості представників різних етносів та етнополітичні, етнодержавознавчі та етномовознавчі питання привернули

увагу вчених з різних галузей науки. Серед них виділяються видатні дослідники, такі як Едвард Сепірано, Бенджамін Лі Ворф, Клаус Кохен, Дебора Таннен та Клаудія Хильде Блік. Вони своїми дослідженнями внесли вагомий внесок у розуміння взаємозв'язку між мовленням, культурою та ідентичністю у представників різних етносів. Також, проблематика етнополітики, етнодержавознавства та етномовознавства активно досліджується в роботах визначених вчених, зокрема, І. Варзара, В. Євтуха, В. Ігнатової, О. Картунова, В. Котигоренка, І. Кресіної, О. Майбороди, О. Мироненка, Л. Масенка, В. Панібудьласки, М. Панчука, О. Рафальського, Ю. Римаренка, С. Римаренка, Л. Нагорної, І. Онищенко, В. Солдатенка, Л. Шкляра, М. Шульги та інших вчених. У їхніх дослідженнях розглядаються різні аспекти етнічної політики, формування та функціонування етнічних держав, а також особливості мовних і культурних спільнот.

Мета дослідження - виявлення цінностей у мовній свідомості представників різних етносів, а також розгляд впливу культурних факторів на мовну поведінку, сприйняття світу та взаєморозуміння.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконання наступних завдань:

- визначити поняття мовної свідомості та проаналізувати основні аспекти її вивчення в контексті міжетнічних відносин;

- дослідити етнічні цінності та їх відображення в мовній свідомості, враховуючи культурно-історичний контекст та вплив мовного середовища на формування ціннісних уявлень;

- застосувати психолінгвістичний аналіз для вивчення мовної свідомості представників різних етносів, включаючи вивчення мовних стереотипів, уподобань та мовно-поведінкових патернів;

- провести дослідження асоціативних полів стимулів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ в українській мові з урахуванням етнічних цінностей;

- вивчити відображення слів-стимулів LIFE та DEATH в англійській мові та порівняти їх з українською мовою для виявлення культурних відмінностей;
- проаналізувати виявлені цінності представників різних етносів з метою розкриття культурних особливостей та міжетнічної співпраці.

Об'єктом дослідження є мовна свідомість представників різних етносів. Мовна свідомість включає у себе усвідомлення мовних структур, правил та цінностей, які відображають культурні, ідентичні та соціальні аспекти мовлення та мовного спілкування. Дослідження об'єкту дозволить розкрити різноманітність мовних практик та визначити вплив культурних чинників на мовну поведінку та сприйняття мовної реальності у різних етносів.

Предметом дослідження є цінності, що відображаються в мовній свідомості представників різних етносів. Цінності можуть включати як індивідуальні переконання, так і культурно-соціальні стереотипи, які впливають на сприйняття світу, мовну поведінку та взаємодію з іншими групами.

Матеріал дослідження базується на широкому спектрі джерел та літератури з мовознавства, антропології, соціології та культурології. Серед ключових джерел можна виокремити такі твори, як "Етнолінгвістика: теорія та методика дослідження" В.В. Іванова та І.П. Сусова, "Культурна антропологія: підходи та теорії" авторства М. Хараламбоса та М. Холборна, а також "Мова і культура: теоретичні аспекти" Дж. Лакоффа. Ці джерела надають фундаментальний огляд теоретичних підходів до вивчення мовної свідомості та взаємозв'язку між мовою, культурою та цінностями. Додатково можуть бути використані академічні статті, звіти досліджень та етнографічні описи конкретних культурних спільнот для поглиблення розуміння предмету дослідження. Ця різноманітність джерел дозволяє створити комплексне уявлення про взаємозв'язок між мовою, культурою та цінностями, що досліджується, і сприяє поглибленню розуміння цієї теми.

У дослідженні використано комбінацію кількісних та якісних **методів дослідження**. Для збору кількісних даних проведено опитування або анкетування представників різних етносів. Крім того, використані методи аналізу мовленнєвих корпусів для вивчення мовних патернів. Для збору якісних даних планується проведення спостережень та інтерв'ю з представниками різних культурних груп.

Наукова новизна цього дослідження полягає у глибокому аналізі взаємозв'язку між мовною свідомістю та цінностями представників різних етносів. Використання широкого спектру джерел і літератури з різних галузей науки, таких як мовознавство, антропологія та соціологія, дозволяє виявити нові підходи до розуміння цього питання. Дослідження також вносить вагомий внесок у розвиток культурологічного аналізу, розкриваючи важливі аспекти взаємодії між мовою, культурою та цінностями у сучасному світі.

Практична значущість цієї роботи полягає у тому, що вона надає важливі висновки та рекомендації для міжкультурного спілкування та розвитку. Розуміння взаємозв'язку між мовою та цінностями допомагає в уникненні міжкультурних конфліктів та покращенні комунікації між різними етнічними групами. Результати цього дослідження можуть бути корисними для практичних діяльностей, пов'язаних з міжнаціональним взаєморозумінням, освітою, міжкультурною толерантністю та розвитком культурних програм. Таким чином, ця робота має потенціал вплинути на побудову більш гармонійного та різноманітного суспільства.

Це дослідження сприятиме розумінню взаємодії між культурними цінностями та мовною свідомістю. Воно допоможе розкрити різноманітність мовних практик та визначити вплив культурних чинників на мовлення та сприйняття мовної реальності у різних етносів.

Результати цього дослідження можуть бути корисні для розвитку міжкультурного спілкування, міжетнічної толерантності та підтримки

культурного різноманіття. Вони можуть використовуватись в освітній, міжкультурній та міжетнічній політиці для покращення взаєморозуміння та співпраці між різними культурними групами.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків. Перший розділ охоплює аналіз ціннісних основ формування мовної свідомості представників різних етносів. В ньому визначається поняття мовної свідомості, досліджуються етнічні цінності та проводиться психолінгвістичний аналіз. Для цього розділу використано 12 джерел, включаючи 5 англомовних джерел. Другий розділ присвячений відображенню цінностей у мовній свідомості через аналіз асоціативних полів та порівняння використання слів-стимулів у різних культурах. Для цього розділу використано 10 джерел, включаючи 4 англомовних джерела. У загальних висновках та резюме систематизуються знайдені результати. Всього в роботі використано 22 джерела, з них 9 англійськомовних.

РОЗДІЛ 1

ЦІННІСНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ЕТНОСІВ

1.1 Поняття мовної свідомості та аспекти її вивчення

Мовна свідомість є важливою для розуміння національно-когнітивних процесів у мові як в синхронії, так і в діахронії. Українські мовознавці почали використовувати цей термін на початку ХХІ століття, але не надали йому чіткої дефініції. У західноєвропейському мовознавстві поняття мовної свідомості вживається з середини ХХ століття. Різні дослідники тлумачать його по-різному, виходячи з ідеї, що мова не лише інструмент спілкування, а й засіб кодування думок, а свідомість - доступ до цих думок для дії та звіту. Українське мовознавство розглядає мовну свідомість як сукупність мовного досвіду, використовуючи терміни "мовне чуття", "мовна компетентність" та "мовна обізнаність" взаємозамінно. Терміни "уявна норма" та "природна внутрішня мовна норма" також використовуються для вираження цих концепцій. Мовна свідомість визначається як механізм управління мовною діяльністю, що формує, зберігає та змінює мовні знаки та правила їх використання, а також ставлення людини до мови та її складових (Мамчур, 2012).

Мовна свідомість відображається у мовній поведінці, визначаючи контекст комунікації та особистісні особливості мовця, і відтак відображає зв'язок з абстрактною моделлю структурування соціокультурних типів мови. Вітчизняні вчені розрізняють індивідуальну мовну свідомість, що складається з мовних знань, почуттів, оцінок і настанов, які базуються на суспільній свідомості. Однак в більшості теорій втрачається етнокультурний аспект цього поняття, який є важливим для встановлення зв'язку з національним сприйняттям світу. Зокрема, цінності, традиції та звичаї, відображені в усно-поетичних і

писемних творах, відображають етнокультурний вимір мовної свідомості. Під час формування державотворення національна свідомість відіграє ключову роль у створенні суспільної мовної свідомості. Тексти української публіцистики та мемуарів є важливими виявами цієї свідомості, які відображають зміну цінностей суспільства та віддзеркалюють ідеологічні тенденції. У період активізації національно-визвольних рухів українська суспільна мовна свідомість була етноцентричною, зосередженою на рідній мові як символі національної ідентичності (Gibson, 1979).

У період державотворення на початку ХХІ століття в Україні спостерігається відродження етноцентричної мовної свідомості, що відображається у використанні термінів "державна мова" та "українська мова" як синонімів і асоціюється з правовим статусом мови, а термін "мова" набуває нового значення як показника національної ідентичності. Це відображається у контексті сучасних публікацій, де мова стає символом національної самосвідомості, зокрема під впливом російсько-української війни, що активізувала цей процес і зробила мову ключовим аспектом національного самовизначення. Протягом історії літературної мови різні особистості, такі як письменники, культурні та громадські діячі, впливали на формування суспільної свідомості через свої твори, що відображали національну і суспільну свідомість свого часу. Мовна свідомість суспільства та окремих особистостей на різних етапах визначається різноманітними мовними та позамовними факторами, а різноманіття висловлювань відомих особистостей є квінтесенцією мовної свідомості, характерною для української культури. Участь як усвідомлених, так і неусвідомлених механізмів у процесах вибору мовних засобів та розуміння тексту є суттєвою, проте межа між ними є індивідуальною й ситуативною (Селіванова, 2012).

Мовна свідомість формується під час вивчення мови і постійно вдосконалюється протягом життя, включаючи розширення знань про мовні

правила, нові слова та їх значення, розвиток комунікативних навичок у різних сферах і вивчення інших мов. Комунікативна мовна свідомість, що характеризує усвідомлене суспільство, включає знання та механізми спілкування, стимулюючи усвідомлення мовної структури та норм і розрізнення мовних стилів. Мова втілює всі можливості мовної системи в процесі спілкування, а мовна свідомість утримує узагальнені правила використання мовного матеріалу (Ковальова, 2010). Формування мовної свідомості потребує наявності мислення, яке є ключовою психічною функцією для розв'язання різних суспільних завдань. Поняття мовної свідомості тісно пов'язане з мовною картиною світу, що відображається в лексиконі та граматиці мови і є основою для орієнтації в комунікативних ситуаціях. У різних визначеннях мовної свідомості рефлексія виступає як ключове поняття, яке означає ставлення суб'єкта до об'єкта, а творче використання мовних засобів піддається впливу об'єктивної реальності і індивідуального мовного чуття.

1.2 Етнічні цінності та їх відображення в мовній свідомості

Етнічні цінності належать до ключових складових культурного надбання кожного народу. Вони виникають внаслідок довготривалого історичного, соціального та культурного розвитку певної етнічної спільноти та відображають особливе сприйняття цієї спільнотою власної ідентичності, традицій, моральних цінностей та інших аспектів їхнього життя. У свою чергу, мовна свідомість являє собою комплекс знань, уявлень та переконань, пов'язаних з мовою, і виявляється у способі, яким члени конкретної етнічної групи сприймають, розуміють та використовують мову (Poda, 2021).

Етнічні цінності представляють собою ключовий аспект культурного надбання кожного народу, відображаючи його особливість та унікальні риси. Ці цінності охоплюють широкий спектр культурних аспектів, які витікають із

традицій, звичаїв, релігійних переконань, моральних принципів, символів, а також знань і уявлень, які відображають особливості конкретної етнічної групи. Ці цінності сприяють формуванню спільного світогляду та взаємної ідентичності серед членів етнічної спільноти.

Традиції є одним із ключових елементів етнічних цінностей. Вони передаються від покоління до покоління і відображають історичний, культурний та соціальний досвід народу. Звичаї та ритуали, які впливають із традицій, зберігають унікальний характер культури і сприяють формуванню спільного ідентитету (Block, 1995).

Мовна свідомість є необхідним елементом культурної спадщини кожного народу, що відображає його особливість та колективну ідентичність. Вона визначається як складна система знань, переконань, стереотипів і цінностей, пов'язаних з мовою та її роллю у суспільстві. Мовна свідомість включає розуміння мовних норм, правил і стилів, а також сприйняття мови як засобу ефективної комунікації.

У мовній свідомості відбиваються етнічні цінності через спосіб, яким мову використовують члени конкретної етнічної спільноти. Мова стає не лише засобом передачі інформації, але й вираженням культурних цінностей, традицій та уявлень народу. Через мову люди відображають свою ідентичність, виражають свої переконання і сприйняття світу (Ейгер, & Раппорт, 1991).

Крім того, мовна свідомість відображається у виборі та використанні мовних засобів у комунікації. Носії мови обирають слова, вирази, фразеологізми та граматичні конструкції, які відповідають їхнім культурним цінностям та виражають їхні погляди та переконання. Таким чином, мовна свідомість відображає не лише саму мову, але й культурні особливості і цінності конкретної етнічної групи.

У мовній свідомості відображення етнічних цінностей проявляється у багатьох аспектах мовного життя спільноти. Перш за все, це виявляється у

використанні специфічних мовних одиниць, які мають глибокий культурний і соціальний заряд. Наприклад, поняття "родинні цінності", "національна гордість", "традиційні звичаї" часто репрезентуються у мовних конструкціях та фразеологізмах, що активно використовуються у повсякденному спілкуванні та літературі даної етнічної групи (Вежбицька, 2001).

Крім того, етнічні цінності відображаються у виборі мовних засобів для передачі певних концепцій та ідей. Наприклад, використання різних мовних стилів (науковий, розмовний, поетичний) може відображати ставлення до певних аспектів культури та традицій.

Крім того, етнічні цінності впливають на вибір лексики та фразеології у мовленні членів етнічної групи. Деякі слова або вирази можуть мати особливе значення або викликати емоційну реакцію у відповідності з етнічними традиціями та цінностями.

У мовній свідомості відбиваються етнічні цінності через вибір мовленнєвих стратегій та комунікативних патернів. Наприклад, спосіб вираження поваги, ввічливості або співчуття може відрізнитися залежно від етнічної приналежності (Gajda, 1987).

Отже, мовна свідомість є ключовим механізмом, який дозволяє етнічним групам виражати свої цінності та ідентичність через мову, а також забезпечує їх збереження та передачу в майбутні покоління.

Важливо відзначити, що етнічні цінності становлять суттєву складову культурної спадщини будь-якої етнічної групи. Ці цінності відображаються у мовній свідомості через використання мовних засобів з культурним зарядом, що є важливим механізмом передачі та збереження культурних уявлень, традицій та цінностей (Cygan, 2002).

Розуміння взаємозв'язку між етнічними цінностями та мовною свідомістю має важливе значення для вивчення культурної динаміки та мовного розвитку етнічних груп. Це дозволяє краще зрозуміти, як мова відображає культурні

особливості та ідентичність етнічних спільнот, а також як вона впливає на формування та утримання їхніх цінностей.

Отже, дослідження етнічних цінностей та їх відображення у мовній свідомості є важливим завданням для розвитку науки про мову та культурну антропологію.

1.3 Психолінгвістичний аналіз мовної свідомості представників різних етносів

Мовна свідомість, як складна сутність, досліджується у сучасній лінгвістиці та психології. Вона відображає уявлення про мову, її функціонування та значення у суспільстві. Психолінгвістика, як галузь лінгвістики, аналізує взаємозв'язок мовленнєвої діяльності та психічних процесів. У цьому контексті психолінгвісти вивчають вплив етнічних чинників на сприйняття мови, мовленнєві уподобання та стереотипи, а також мовну креативність та ідентичність. Психолінгвістичний підхід допомагає розкрити взаємодію психічних процесів з культурними, соціальними та етнічними чинниками. Мовна свідомість представників різних етносів є відображенням їхньої культурної спадщини та ідентичності через призму мови. Етнічні групи мають свої унікальні мовні уподобання, переконання та цінності, які формують їхню специфічну мовну свідомість (Огієнко, 1995).

Мовні норми залежать від етнічного походження, оскільки різні етнічні групи мають свою власну історію та спосіб сприйняття світу. Наприклад, деякі можуть бути більш консервативними у збереженні мовних традицій, тоді як інші - відкриті до нових мовних тенденцій. Етнічні особливості відображаються у мовних стереотипах та емоційному забарвленні слова чи виразу в межах конкретної етнічної групи. Такі особливості є важливим аспектом культурної

різноманітності й впливають на сприйняття, використання та розвиток мови у представників різних етносів (Кафарський, & Савчук, 2006).

Соціокультурний контекст впливає на формування мовної свідомості кожного індивіда через різні соціальні та культурні середовища. У кожній культурній спільноті існують власні соціальні норми, цінності, традиції та стереотипи, які визначають спосіб використання мови. Це включає соціальний статус, освіту, релігійні переконання та інші аспекти соціокультурного середовища, які визначають вибір мовної форми та лексики у різних ситуаціях. Культурний контекст також впливає на сприйняття мовленнєвих практик та норм, зокрема, на увагу до мовної політкоректності. Таким чином, соціокультурний контекст визначає умови формування мовної свідомості та мовного спілкування представників різних етносів.

Психолінгвістичний аналіз мовної свідомості представників різних етносів є важливим кроком у вивченні взаємозв'язку між мовою, культурою та ідентичністю. Результати таких досліджень сприяють кращому розумінню впливу культурних та соціальних чинників на формування та розвиток мовної свідомості (Berwick, & Chomsky, 2016).

У роботі використовується психолінгвістичний підхід для дослідження мовної свідомості представників різних етносів. Методологія включає аналіз лінгвістичних та культурних факторів, що впливають на формування мовної свідомості, застосування спеціалізованих методів та інструментів для вивчення взаємозв'язку між мовою, культурою та ідентичністю (Вундт, 2011).

Психолінгвістичні методи використовуються для розкриття специфічних аспектів мовної свідомості, таких як мовні стереотипи, уподобання та мовні уявлення, що є важливими у контексті взаємодії між культурними спільнотами.

Отже, вивчення психолінгвістичних аспектів мовної свідомості різних етносів є важливим напрямом досліджень, який сприяє розширенню наших знань про природу мови, культури та ідентичності.

Висновки до розділу 1

У розділі проведено аналіз ціннісних основ формування мовної свідомості у представників різних етносів. Насамперед, розглянуто поняття мовної свідомості та різні аспекти її вивчення, що становлять важливу складову в дослідженні впливу культурних та соціальних факторів на мовленнєві практики.

Далі, звернуто увагу на етнічні цінності та їх відображення в мовній свідомості. Виявлено, що цінності, які закріплені в культурі та традиціях етносу, впливають на вибір мовних засобів, уподобання та стереотипи мовлення.

Окрему увагу приділено психолінгвістичному аналізу мовної свідомості представників різних етносів. Цей аналіз дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між мовою, культурою та ідентичністю, а також виявити особливості мовленнєвої поведінки у різних культурних спільнотах.

Отже, висновки цього розділу підкреслюють значення ціннісних аспектів у формуванні мовної свідомості та важливість психолінгвістичного аналізу для розуміння міжетнічних взаємодій та культурних відмінностей у сприйнятті мови.

РОЗДІЛ 2

ВІДБИТТЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У МОВНІЙ СВІДОМОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ЕТНОСІВ

2.1 Дослідження асоціативних полів стимулів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ в українській мові

Дослідження асоціативних полів стимулів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ в українській мові було проведене з метою розкриття та аналізу реакцій, які спонтанно виникають у свідомості людей при сприйнятті цих понять. Основною метою дослідження було вивчення та зрозуміння того, які асоціації, емоції та ідеї пов'язані з життям та смертю у суспільстві.

Для досягнення поставленої мети була використана методика опитування різних груп людей, яка дозволяла зібрати різноманітні асоціації, що виникають у різних соціальних та культурних контекстах. Методика дослідження полягала у використанні спеціально підготовленого анкетного опитування, в якому учасникам ставилося запитання про перше слово, яке спало їм на думку у зв'язку зі стимулами ЖИТТЯ та СМЕРТЬ. Учасники отримували ці стимули та мали за завдання відповісти на запитання, вказавши перше слово, що асоціюється з кожним із них (Montemayor, & Haladjian, 2015).

Опитування було ретельно сплановане та проведене на великій кількості учасників, щоб забезпечити репрезентативність отриманих даних. Репрезентативність полягала в тому, щоб включити різні соціальні групи, вікові категорії, культурні та географічні контексти, що дозволило отримати широкий спектр асоціацій.

Після збору відповідей учасників (Додаток 1), проводився аналіз отриманих даних, що дозволило виявити основні тенденції та закономірності у спонтанних асоціаціях зі стимулами ЖИТТЯ та СМЕРТЬ. Результати аналізу

надали більш повне уявлення про сприйняття цих понять в українському суспільстві.

Аналіз результатів показав, що асоціації зі стимулом ЖИТТЯ переважно мають позитивний характер, що вказує на сприйняття життя як щось цінне та наповнене радістю та можливостями у свідомості українського суспільства. Учасники опитування найчастіше асоціювали життя з такими позитивними поняттями, як "Свобода", яка символізує відчуття вільності та незалежності, "Щасливе", що відображає стан задоволення та благополуччя, "Природа", яка асоціюється з красою та гармонією природного середовища, та "Дитинство", що викликає асоціації з безтурботністю та невинністю. Ці асоціації свідчать про те, що українське суспільство переважно сприймає життя як цінну та радісну сутність, наповнену позитивними емоціями та можливостями (Шапар, 2005).

Асоціації зі стимулом СМЕРТЬ відображають переважно негативні відчуття та емоції, що свідчить про те, що українське суспільство ставить це поняття у зв'язку зі страхом та трагічними наслідками. Учасники опитування асоціювали смерть зі словами "Біль", що вказує на те, що вона призводить до фізичних або емоційних страждань, "Страх", що вказує на відчуття тривоги та небезпеки, "Трагедія", що підкреслює важкі наслідки та природу смерті, а також "Смуток", що асоціюється з почуттям глибокої пригніченості та горя. Також серед асоціацій було зазначено "Вбивство", що може вказувати на насильницький або неправомірний характер смерті та пов'язані з цим емоції та відчуття загрози та безпеки (Голубовська, 2004).

Ці асоціації вказують на те, що смерть сприймається як негативна та загрозна подія, яка приносить страждання та пригніченість, і викликає в людей великі відчуття тривоги та невпевненості.

Результати дослідження вказують на те, що в українському суспільстві життя сприймається як неоціненне та цінне явище. Позитивні асоціації, які найчастіше пов'язуються зі стимулом ЖИТТЯ, свідчать про те, що люди

сприймають життя як період, наповнений можливостями, радістю та відкриттями. Свобода, щасливе, природа, дитинство - ці слова асоціюються з відчуттям безтурботності, радості та гармонії з природою. Це свідчить про те, що для українців життя має позитивне значення, вони цінують його та бачать у ньому безліч можливостей для щастя та задоволення (Fodor, 2008).

У той же час, смерть асоціюється переважно зі страхом та негативними емоціями. Асоціації, пов'язані зі стимулом СМЕРТЬ, які включають біль, страх, трагедію та смуток, вказують на те, що для багатьох людей смерть сприймається як загрозове та пригнічувальне явище. Ці асоціації можуть відображати страх перед невідомим, втратою близьких людей, або ж відчуття безпорадності перед невідворотністю події. Таким чином, українці, за результатами дослідження, виявили великий рівень тривожності та невпевненості щодо смерті, що може бути пов'язано з культурними та релігійними впливами, а також особистими досвідом та переконаннями.

Результати дослідження наголошують на тому, що розуміння того, як українське суспільство сприймає життя та смерть, має велике значення для розробки ефективних стратегій підтримки та покращення якості життя. Особливо важливо враховувати асоціації та емоційні реакції, які супроводжують ці поняття в свідомості людей, оскільки вони визначають підходи до різних аспектів життя, включаючи охорону здоров'я, соціальне забезпечення, освіту та культурні програми.

Наприклад, розуміння того, що смерть часто асоціюється зі страхом та тривогою, може вказувати на необхідність розвитку програм психологічної підтримки для людей, які стикаються з важкими життєвими ситуаціями або мають діагнози термінальних захворювань. З іншого боку, розуміння життя як цінного та радісного періоду може підкреслити необхідність розвитку програм підтримки для осіб, які потребують допомоги у вирішенні соціальних, економічних або психологічних проблем (Євтух, 2011).

Такі дослідження можуть також сприяти розробці освітніх програм та кампаній, спрямованих на підвищення свідомості та розуміння життєвих цінностей та підтримки позитивного підходу до життя та смерті. В цілому, результати дослідження надають важливу інформацію для розробки програм і стратегій, спрямованих на поліпшення якості життя та підтримку гармонійного розвитку українського суспільства.

Отже, проведене дослідження спрямоване на вивчення культурних, соціальних та індивідуальних аспектів сприйняття життя та смерті українським суспільством і може використовуватися для подальших досліджень у цій сфері, а також для розробки програм та ініціатив, спрямованих на покращення якості життя та розуміння смерті.

2.2 Відображення слів-стимулів LIFE та DEATH в англійській мові

Дослідження асоціативних полів стимулів LIFE та DEATH в англійській мові було проведене з метою вивчення спонтанних асоціацій, що виникають у свідомості людей при сприйнятті цих понять. Дослідження передбачало опитування різних груп людей з метою зібрати широкий спектр асоціацій та отримати більш повне уявлення про сприйняття цих термінів в англійськом суспільстві (Мацько, 2013).

Для проведення дослідження спочатку було вибрано два ключових терміни: LIFE (життя) та DEATH (смерть). Учасникам опитування надавалися ці стимули, наприклад, шляхом пред'явлення написаних словом LIFE та DEATH і вони були запитані про перше слово, яке асоціюється з кожним із цих термінів. Це означало, що учасники отримували ці слова та були зобов'язані відповісти, вказавши перше слово, що спадає їм на думку у зв'язку з кожним з них.

Цей метод дослідження дозволяв отримати спонтанні реакції та асоціації, які виникають у свідомості людей без попереднього оброблення або аналізу.

Відповіді учасників можуть відображати їхні першочергові асоціації, що відображають їхні уявлення, переконання та внутрішні емоції, пов'язані з життям та смертю. Такий підхід дозволяє отримати більш природні та інтуїтивні відгуки, що допомагає краще зрозуміти сприйняття цих ключових понять у різних груп населення.

Після збору відповідей учасників опитування (Додаток 2), було проведено аналіз отриманих даних. Цей аналіз включав у себе систематичне оброблення та інтерпретацію відповідей, які були отримані від учасників у відповідь на стимули LIFE та DEATH.

Після збору відповідей учасників опитування та проведення аналізу отриманих даних можна визначити декілька ключових висновків:

Результати дослідження вказують на кілька ключових тем та аспектів, які асоціюються з поняттями LIFE та DEATH. На прикладі LIFE було виявлено, що воно часто асоціюється з радістю, свободою та можливостями. Учасники опитування відображали у своїх відповідях позитивні емоції та сприйняття, пов'язані з цим поняттям. Вони зазначали такі аспекти життя, як радість від досягнень, відчуття вільності у прийнятті рішень та можливості для особистого розвитку.

У той час як у випадку з DEATH, були виявлені асоціації з трауром, страхом та невідомістю. Учасники частіше надавали негативні емоційні відгуки та асоціації, пов'язані з цим поняттям. Вони можуть відчувати траур за втратою близької людини, страх перед невідомим та невпевненість щодо того, що відбудеться після смерті.

Дослідження виявило, що реакції та асоціації з поняттями LIFE та DEATH можуть варіюватися в залежності від різних факторів, таких як вік, стать, культурний контекст та інші. Наприклад, молодші учасники опитування можуть більше асоціювати LIFE з можливостями та пригодами, тоді як старші можуть більше фокусуватися на турботі та значенні сім'ї. Стать також може впливати на

сприйняття цих понять, оскільки деякі асоціації можуть бути більш розповсюдженими серед чоловіків, ніж серед жінок, або навпаки, в залежності від культурних чи соціальних норм.

Культурний контекст також грає ключову роль у формуванні асоціацій. Різні культури мають різні погляди на життя та смерть, і це може впливати на сприйняття цих понять. Наприклад, у деяких культурах смерть може розглядатися як перехід у нове життя, тоді як у інших вона може сприйматися як кінець.

Отже, різні фактори можуть впливати на те, як люди сприймають та асоціюють LIFE та DEATH, і розуміння цих варіацій може бути корисним для розвитку більш глибокого та об'єктивного розуміння цих понять в різних контекстах.

Результати дослідження вказують на певні загальні тенденції у сприйнятті понять LIFE та DEATH серед різних учасників. Наприклад, деякі асоціації можуть бути загальними або спільними для більшості учасників опитування. Це означає, що певні слова або ідеї пов'язані з цими поняттями сприймаються більш широкою аудиторією та можуть вважатися типовими для даного контексту.

З іншого боку, деякі асоціації можуть бути більш індивідуалізованими, що означає, що вони виникають з особистого досвіду чи унікальних характеристик учасників. Ці асоціації можуть відображати особисті відчуття, досвід чи переконання, що відрізняються від загальних уявлень (Селігей, 2012).

Отже, розуміння як загальних, так і індивідуалізованих асоціацій у сприйнятті понять LIFE та DEATH є важливим для отримання повного обсягу розуміння цих понять у соціокультурному контексті.

Отримані висновки з дослідження можуть бути корисними в різних сферах, таких як психологічна та медична практика, освіта, культурні ініціативи та багато інших. Розуміння та урахування цих асоціацій може стати основою

для створення та вдосконалення програм та стратегій, спрямованих на поліпшення якості життя та підтримку психологічного благополуччя громадян.

Наприклад, у психологічній практиці ці дані можуть використовуватися для розробки інтервенцій та програм психотерапії, спрямованих на роботу з клієнтами, які переживають стрес чи травму, пов'язані зі смертю або втратою. Також можна розробляти освітні програми, що допомагають у вихованні толерантності та розуміння різних культурних підходів до смерті та життя.

У медичній сфері ці дані можуть бути використані для покращення комунікації з пацієнтами щодо їхніх страхів та переживань, пов'язаних зі смертю та лікуванням. Вони також можуть служити основою для розробки програм підтримки для пацієнтів та їхніх сімей, які стикаються з важкими медичними діагнозами.

У культурному контексті ці дані можуть використовуватися для створення мистецьких та культурних ініціатив, спрямованих на розширення розуміння та прийняття смерті як природної складової життя. Вони можуть впливати на формування культурних норм та цінностей, що сприяє підтримці різноманітності та відкритому діалогу у суспільстві.

Усі ці приклади вказують на важливість розуміння та використання результатів дослідження асоціацій з поняттями "LIFE" та "DEATH" для поліпшення якості життя та підтримки психологічного благополуччя різних груп населення.

Ці аспекти відображають не лише особисті переживання учасників опитування, а й загальні культурні та соціальні уявлення про життя та смерть. Розуміння цих асоціацій може відігравати важливу роль у розробці програм та стратегій, спрямованих на покращення якості життя та підтримку психологічного благополуччя громадян.

Результати аналізу дозволили виявити основні тенденції та закономірності у спонтанних асоціаціях, що виникають у свідомості людей при сприйнятті цих

понять. Наприклад, можливо було виявити, які аспекти життя та смерті сприймаються як найбільш значущі або найбільш інтенсивно асоціюються з цими термінами. Також було можливо виявити різноманітність в сприйнятті цих термінів серед різних груп учасників опитування, таких як вікові групи, соціокультурні групи, статі тощо.

Це дозволило отримати більш глибоке розуміння того, як поняття "життя" та "смерть" сприймаються та відображаються у свідомості людей. Отримані результати вказують на важливі аспекти та значення цих термінів у суспільстві та можуть бути корисними для розробки подальших досліджень, програм та стратегій у різних сферах, таких як психологія, соціологія, освіта та культура.

Такі дослідження допомагають розкрити складність і різноманіття людських уявлень щодо ключових аспектів життя та смерті, що може бути цінним для розробки програм і стратегій, спрямованих на покращення якості життя та підтримку гармонійного розвитку суспільства.

2.3 Виявлення цінностей представників різних етносів

У сучасному світі розмаїття культурних, етнічних та соціальних груп відіграє важливу роль у формуванні нашого розуміння суспільства та його цінностей. Особливо цікавим є порівняльний аналіз ціннісних орієнтацій між різними етносами, такими як українська та американська.

Перше дослідження, проведене українською мовою, зосереджувалося на виявленні асоціацій, пов'язаних з поняттями "ЖИТТЯ" та "СМЕРТЬ" серед представників українського етносу. Результати показали, що українське суспільство має складну систему цінностей, де на перший план виходять різноманітні аспекти життя та смерті. Спонтанні асоціації з поняттям "ЖИТТЯ" включали такі слова, як "радість", "сім'я", "діти", що вказує на значення особистих відносин та духовних цінностей. У той час як асоціації з поняттям

"СМЕРТЬ" відображали більш складні відчуття, такі як "горе", "смуток", "незворотність", відображаючи тяжкість втрати та підкреслюючи важливість розуміння життєвого циклу.

Друге дослідження, проведене англійською мовою серед американських громадян, показало подібні, але все ж різноманітні асоціації з поняттями "ЖИТТЯ" та "СМЕРТЬ". Представники американського етносу також надавали значення родинним зв'язкам, але вони також акцентували увагу на індивідуальних досягненнях, вільності та самовираженні. Асоціації з поняттям "СМЕРТЬ" також були різноманітними, але вони включали більше відтінків ставлення до смерті як до природної частини життя, а також більшу кількість позитивних асоціацій, таких як "переродження", "спокій", "розквіт".

Враховуючи отримані результати, можна зробити висновок, що як українська, так і американська культури мають складну систему цінностей, які відображають глибокі аспекти життя та смерті. Розуміння цих цінностей має важливе значення для практичних застосувань у різних сферах, таких як медицина, психологія, освіта та культурна інтеграція. Підвищення усвідомлення цінностей різних етносів може сприяти побудові більш толерантного та гуманного суспільства, де кожен може знайти визнання та повагу до своїх унікальних життєвих переконань та цінностей.

Висновки досліджень асоціативних полів стимулів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ серед українських та американських етносів надають цінні вказівки для розуміння цінностей та поглядів різних культур.

Виявлені відмінності в асоціаціях з поняттями "ЖИТТЯ" та "СМЕРТЬ" свідчать про вплив культурного контексту на сприйняття цих понять. Українське суспільство, зі своєю багатозоровою історією та культурною спадщиною, відображає глибокі зв'язки з родинними традиціями та духовністю. У той час як американське суспільство, яке є більш різноманітним та

індивідуалістичним, відзначається більшою акцентуацією на особистих свободах та досягненнях.

Розуміння цих культурних відмінностей є ключем до побудови більш згуртованого та взаєморозуміючого світу. Отримані результати підкреслюють важливість культурного різноманіття та взаємного вивчення цінностей та переконань різних груп. Підвищення усвідомлення та взаємоповаги до культурних особливостей може сприяти побудові глибшого рівня взаєморозуміння та співпраці як на міжкультурному, так і на міжнаціональному рівнях.

Таким чином, подальше дослідження та вивчення культурних аспектів цінностей та поглядів різних етносів може стати основою для побудови більш гуманного та гармонійного суспільства, де кожен індивід може знайти визнання та підтримку у своїй культурній та особистісній ідентичності.

Висновки до розділу 2

У рамках розділу 2 нашого дослідження було проведено аналіз відображення цінностей у мовній свідомості представників різних етносів. Дві основні тематичні лінії цього розділу становили дослідження асоціативних полів стимулів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ українською мовою, а також вивчення відображення слів-стимулів LIFE та DEATH в англійській мові.

У підрозділі 2.1 було встановлено, що українське суспільство відзначається глибокими традиціями родинних цінностей та духовності, що відображаються у спонтанних асоціаціях з поняттями "ЖИТТЯ" та "СМЕРТЬ". Ці асоціації відображають складні відносини із життєвими цінностями та реальністю моменту смерті.

У підрозділі 2.2 було виявлено, що англійськомовні громадяни також відзначають цінність особистої свободи та індивідуальності, що відображається

у їхніх асоціативних відгуках на слова "LIFE" та "DEATH". Порівняно з українськими асоціаціями, американські виявили більш широкий спектр відтінків ставлення до цих понять.

У підрозділі 2.3 досліджувалося виявлення цінностей представників різних етносів. Проведений аналіз асоціативних полів та відображення слів-стимулів у мовній свідомості показав, що культурний контекст має значний вплив на сприйняття понять "життя" та "смерть". Отримані результати свідчать про необхідність подальшого дослідження цих відмінностей для побудови більш толерантного та гуманного суспільства.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дослідження цінностей у мовній свідомості представників різних етносів є ключовим аспектом у сучасному міжкультурному діалозі та розвитку психолінгвістики. Це дослідження дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між культурними цінностями та мовними уявленнями, які впливають на сприйняття світу та взаємодію між людьми різних етнічних груп.

Отримані результати показують, що цінності, які формуються у мовній свідомості, мають значний спектр інтерпретацій та виражають різноманітні аспекти культурного спадкування та ідентичності. Вони відображаються у виборі мовних засобів, у способах сприйняття світу та у взаємодії з оточуючими.

Таким чином, дослідження цінностей у мовній свідомості є важливим елементом для розуміння та підтримки культурної різноманітності та взаєморозуміння. Це сприяє побудові толерантного та гуманного суспільства, де різні етноси мають можливість вільно виражати свої цінності та переконання.

У першому розділі нашої курсової роботи було детально розглянуто основні складові мовної свідомості, зокрема, поняття, аспекти вивчення та відображення етнічних цінностей. Проведений психолінгвістичний аналіз вказав на важливість культурного контексту та ідентичності в процесі формування мовно-етнічних стереотипів.

Вивчення фундаментальних аспектів мовної свідомості дозволило нам зрозуміти, яким чином мова відображає та відтворює етнічні цінності в ментальних уявленнях та комунікаційних практиках представників різних культурних груп. Психолінгвістичний підхід до аналізу мовної свідомості підкреслив, що культурний контекст та ідентичність є ключовими чинниками, що визначають сприйняття та інтерпретацію мовних засобів та виражень.

Отже, перший розділ нашої роботи відкриває широкий обсяг знань про мовну свідомість, яка є важливим елементом для розуміння та аналізу культурних особливостей та цінностей у сучасному світі.

У другому розділі нашої курсової роботи ми спрямували увагу на дослідження асоціативних полів та відображення цінностей, що пов'язані з концептами "життя" та "смерть". Це дослідження ставило за мету виявити, які асоціації та значення цих понять існують у свідомості людей, зокрема, представників різних культурних та мовних середовищ.

Отримані результати свідчать про те, що сприйняття цінностей, пов'язаних з "життям" та "смертю", може суттєво відрізнитися в залежності від культурних та мовних контекстів. Це означає, що терміни "життя" та "смерть" можуть мати різні конотації та спонукати до різних асоціацій у різних груп населення.

Таке різноманіття в сприйнятті може бути наслідком культурних та релігійних впливів, мовної ідентичності та інших факторів, що визначають ментальний ландшафт суспільства. Розуміння цього різноманіття має важливе значення для міжкультурного спілкування та міжетнічної гармонії, оскільки воно допомагає уникнути непорозумінь та сприяє побудові взаємоповаги та толерантності.

Загальні висновки, які ми зробили, підтверджують складний та багатогранний характер мовної свідомості, особливо в контексті культурної різноманітності. Ця різноманітність виявляється в сприйнятті цінностей, вірувань та переконань, які впливають на мовну поведінку та взаємодію між людьми.

Розуміння та урахування цих відмінностей стає ключовим аспектом для побудови ефективного взаєморозуміння та толерантного міжетнічного співіснування. Прийняття та повага до культурних відмінностей сприяє

розвитку взаємоповаги, сприяє побудові дружніх відносин та сприяє позитивному впливу на суспільний розвиток.

Крім того, результати нашого дослідження свідчать про необхідність урахування мовно-етнічних особливостей у сфері освіти, міжкультурного діалогу, психологічної практики та медичного обслуговування. Підвищення свідомості про різноманітність мовних та культурних цінностей сприятиме створенню більш ефективних програм та стратегій, спрямованих на поліпшення якості життя та підтримку психологічного благополуччя представників різних етносів.

Загальні висновки нашого дослідження підкреслюють важливість усвідомлення та прийняття культурних відмінностей для будівництва гармонійного та різноманітного суспільства. Це відображається як у сфері міжособистісних відносин, так і в процесах планування та впровадження соціальних та освітніх програм.

SUMMARY

The coursework is devoted to the study of values in the linguistic consciousness of representatives of different ethnic groups. The work analyzed the main aspects of linguistic consciousness, studied concepts, aspects of studying and reflecting ethnic values in linguistic consciousness. The psycholinguistic analysis made it possible to reveal the diversity of perception of language means and expressions depending on the cultural context and identity.

The second section of the work consists of three subsections, which consider the associative fields of "life" and "death" stimuli in different linguistic environments. The study showed that the perception of these concepts can differ significantly among representatives of different cultural and ethnic groups.

The general conclusions of the work emphasize the need to take cultural and linguistic differences into account in order to build a tolerant and diverse society. Understanding and accepting these differences contributes to mutual understanding, support of intercultural dialogue and the development of positive interethnic relations.

Keywords: DEATH, LIFE, associative fields, cultural context, ethnic groups, linguistic consciousness, psycholinguistic analysis.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вежбицька, А. (2001). Розуміння культур через посередництво ключових слів. М. : Мови слов'янської культури.
2. Вундт, В. (2011). Проблеми психології народів. М. : Академ Проект.
3. Голубовська, І. О. (2004). Етнічні особливості мовних картин світу : монографія (2-е вид., випр. і доп.). К. : Логос.
4. Євтух, В. Б. (2011). Етносоціологія. Довідник. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова.
5. Кафарський, В. І., & Савчук, Б. П. (2006). Етнологія. Підручник. К.: Центр навчальної літератури.
6. Ковальова, Т. В. (2010). Мовний компонент національної самосвідомості як визначальний чинник мовної політики держави. У публічному управлінні: теорія та практика: Зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління (№ 3–4, стор. 161-165). Харків: Вид-во "ДокНаукДержУпр".
7. Мамчур, Л. (2012). Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи [монографія]. Умань: Видавець "Сочінський".
8. Мацько, Л. (2013). Мовна особистість Тараса Григоровича Шевченка як чинник формування українських філологів. Волинь філологічна: текст і контекст, 15, 174-190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vftk_2013_15_22 ст. 177.
9. Огієнко, І. (1995). Наука про рідномовні обов'язки. Львів: "Фенікс".
10. Селіванова, О. (2012). Мовленнєвий вплив в комунікативній взаємодії. Психолінгвістика, 10, 223-229.
11. Селігей, П. (2012). Мовна свідомість: структура, типологія, виховання. Київ: Києво-Могилянська академія.

12. Шапар, В. (2005). Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: ПРАПОР.
13. Berwick, R. C., & Chomsky, N. (2016). *Why Only Us: Language and Evolution*. Cambridge, MA: The MIT Press.
14. Block, N. (1995). On a confusion about a function of consciousness. *Behavioral and Brain Sciences*, 18(2), 227–247.
15. Cygan, S. (2002). Zagadnienie świadomości językowej w Literaturze językoznawczej. *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Folia 6. Studia Linguistica I*, 47–54.
17. Fodor, J. A. (1975). *The Language of Thought*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
18. Fodor, J. A. (2008). *LOT 2: The Language of Thought Revisited*. New York: Oxford University Press.
19. Gajda, S. (1987). Nauka o kulturze języka. *Polonistyka*, 8, 581–592.
20. Gibson, J. J. (1979). *The Ecological Approach to Visual Perception*. Boston: Houghton Mifflin.
21. Montemayor, C., & Haladjian, H. H. (2015). *Consciousness, Attention, and Conscious Attention*. Cambridge, MA: MIT Press.
22. Poda, T. (2021). International relations development in cyberspace. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія. Збірник наукових праць*, 1(33), 131-135.

ДОДАТКИ

Додаток А

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	В і д о м о с т і експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор Терехова Діана Іванівна, студентка факультету германської філології і перекладу Мартинюк Дар'я Олегівна	виконано
2.	Місце проведення (країна, місто, навчальний заклад тощо)	Україна: м. Київ, Київський національний лінгвістичний університет, Біла Церква, Коростень, Одеса, Полтава, Суми, Тернопіль, Ужгород, Херсон, Чортків, Рівне, Ковель, Кропивницький, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Жмеринка, Мукачево, Краматорськ, Ромни, Ніжин, Маріуполь, Трускавець, Токмак, Переяслав, Ладижин, Білопілля, Лубни, Городок, Славутич	виконано

3.	Дата проведення	березень – квітень 2023	виконано
4.	Форма проведення	інтернет-анкета	виконано
5.	Кількість респондентів	100 респондентів	виконано
6.	Мова анкетування	українська мова	виконано

Щоденник експериментатора

№ п/п	Перелік відомостей	Відомості експериментатора	Примітки
1.	ПІБ експериментатора, посада, місце роботи	кандидат філологічних наук, професор Терехова Діана Іванівна студентка факультету германської філології і перекладу Мартинюк Дар'я Олегівна	виконано
2.	Місце проведення (к р а ї н а , м і с т о , навчальний заклад тощо)	Америка: Denver, Austin, Portland, Seattle, Atlanta, San Francisco, Dallas, Boston, Chicago, Houston, Miami, Los Angeles, Phoenix, New Orleans В е л и к а Б р и т а н і я : Manchester, Liverpool, Bristol, Cardiff, Glasgow, Belfast, Cambridge, Oxford, York, Bath	виконано

		Канада: Toronto, Montreal, Ottawa	
3.	Дата проведення	березень – квітень 2023	виконано
4.	Форма проведення	інтернет-анкета	виконано
5.	Кількість респондентів	100 респондентів	виконано
6.	Мова анкетування	англійська мова	виконано

Обробка даних експерименту

СМЕРТЬ (реєстрове слово)		
Рідна мова	Місце проживання	Відповіді
українська мова	Київ (30), Біла Церква (10), Коростень (5), Одеса (15), Полтава (8), Суми (7), Тернопіль (5), Ужгород (5), Херсон (10), Чортків (3), Рівне (5), Ковель (5), Кропивницький (4), Івано-Франківськ (5), Жмеринка (1), Мукачево (3), Краматорськ (3), Ромни (2), Ніжин (3), Маріуполь (1), Токмак	<i>забуття (1), страх (5), коса (1), кінець (15), труна (1), неминуче (3), швидка (1), незворотня (3), біль (3), життя чоловіків в Україні (1), життя (4), нічого страшного (1), вічність (2), втрата (1), зла (1), холодна (1), ворогам (3), страх (5), неминуча (4), моя (1), фінал (1), трансформація (1), горе (1), чорний (2), неминучість (1), пустота (2), вбивство (1), смуток (1), смерть з косою (2), ворогам (1), підсумок (2), спокій (3), кара (1), біологічна (1), ракети (1), вічна (1), череп (1), хрест (2), росія (1), труп (1), з косою (1), життя (1), сірий колір (1), старість</i>

(2), Переяслав (1), Л а д и ж и н (2) , Білопілля (1), Лубни (1), Городок (1), Славутич (1)	(2), <i>old age</i> (1), сум (1), незнайома (1), <i>перемога</i> (1), <i>ворог</i> (1), <i>тимчасова</i> (1), <i>одна</i> (2), <i>москалям</i> (1), <i>не уникнути</i> (1), <i>темрява</i> (1), <i>переродження</i> (1), <i>біль</i> (2), <i>відчай</i> (1), <i>важка</i> (1), <i>русня</i> (2), <i>печаль</i> (1), <i>зло</i> (1), <i>безповоротна</i> (1), <i>туга</i> (1), <i>війна</i> (1), <i>холод</i> (1).
---	---

ЖИТТЯ (реєстрове слово)

Рідна мова	Місце проживання	Відповіді
українська мова	Київ (30), Біла Церква (10), Коростень (5), Одеса (15), Полтава (8), Суми (7), Тернопіль (5), Ужгород (5), Херсон (10), Чортків (3), Рівне (5), Ковель (5), Кропивницький (4), Івано-Франківськ (5), Жмеринка (1), Мукачево (3), Краматорськ (3), Ромни (2), Ніжин (3), Маріуполь (1), Токмак (2), Переяслав (1), Л а д и ж и н (2) ,	<i>біль</i> (3), <i>важкість</i> (2), <i>промінчик</i> (1), <i>лінія</i> (2), <i>трагедія</i> (1), <i>тяжке</i> (2), <i>коротке</i> (4), <i>безціне</i> (1), <i>смерть</i> (6), <i>щасливе</i> (2), <i>миль</i> (1), <i>смерть</i> (6), <i>рух</i> (2), <i>рутина</i> (1), <i>довге</i> (3), <i>красиве</i> (1), <i>сила</i> (1), <i>сонячна погода</i> (1), <i>природа</i> (1), <i>тривалість</i> (1), <i>дарунок</i> (2), <i>довге</i> (3), <i>моє</i> (1), <i>шлях</i> (5), <i>мистецтво</i> (2), <i>шлях</i> (5), <i>пригоди</i> (2), <i>довге</i> (3), <i>щастя</i> (3), <i>бентежність</i> (1), <i>живе</i> (1), <i>шлях</i> (5), <i>рух</i> (2), <i>сонце</i> (1), <i>сенс</i> (1), <i>цикл</i> (1), <i>продовжується</i> (2), <i>шлях</i> (5), <i>щастя</i> (3), <i>новий світ</i> (1), <i>скроплинне</i> (1), <i>сон</i> (1), <i>продовжується</i> (2), <i>смерть</i> (6), <i>лінія</i> (2), <i>шлях</i> (5), <i>одне</i> (2), <i>смерть</i> (6), <i>війна</i> (1), <i>не життя, без Ісуса Христа</i> (1), <i>розквіт</i> (1), <i>яскравість</i> (1),

	Білопілля (1), Лубни (1), Городок (1), Славутич (1)	дитинство (1), god (1), яскраве (1), важке (2), шлях (5), смерть (6), кров (1), вічне (1), бентежне (1), коротке (4), дарунок (2), прекрасне (1), швидкоплинне (1), радість (1), світло (1), процвітання (1), боротьба (1), довгий шлях (1), доля (1), буття (1), коротке (4), емоції (1), щасливе (2), тяжкість (1), воля (1), продовжується (2), одне (2), смерть (6), смерть (6), смерть (6), бажання (1), діти (2), вічність (1), мистецтво (2), довголіття (1), любов (2), смерть (6), любов (2), щасливе (2), труднощі (1), океан (1), коротке (4), діти (2), дорога (1), найдорожче (1), пригоди (2).
--	---	--

LIFE (реєстрове слово)		
Рідна мова	М і с ц е проживання	Відповіді
англійська мова	Америка: Denver (12), Austin (9), Portland (8), Seattle (7), Atlanta (6), San Francisco (10), Dallas (8), Boston (7), Chicago (11), Houston (9), Miami (6), Los	<i>tree (5), death (15), lemons (5), song (5), movement (5), long (5), breath (5), Jesus (5), abundant (5), tom (5), yolo (5), son (5), birth (5), spring (5), family (5), live (5), story (5), beautiful (5), children (5), kind (5).</i>

	<p>Angeles (10), Phoenix (7), New Orleans (5)</p> <p>Велика Британія: Manchester (8), Liverpool (7), Bristol (6), Cardiff (5), Glasgow (9), Belfast (6), Cambridge (7), Oxford (8), York (6), Bath (6)</p> <p>Канада: Toronto (12), Montreal (10), Ottawa (8)</p>	
--	---	--

DEATH (реєстрове слово)

Рідна мова	М і с ц е проживання	Відповіді
англійська мова	<p>Америка: Denver (12), Austin (9), Portland (8), Seattle (7), Atlanta (6), San Francisco (10), Dallas (8), Boston (7), Chicago (11), Houston (9), Miami (6), Los Angeles (10), Phoenix (7), New Orleans (5)</p> <p>Велика Британія: Manchester (8),</p>	<p><i>blood (1), end (2), life (5), life (5), grief (3), incarnate (1), end (2), inevitable (2), hospital (1), live (2), fear (1), duty (1), inevitable (2), heaven (1), skull (1), life (5), sin (1), azrael (1), escape (1), my husband (1), angel (1), grandmother (1), sad (1), grief (3), life (5), sorrow (1), life (5).</i></p>

	Liverpool (7), Bristol (6), Cardiff (5), Glasgow (9), Belfast (6), Cambridge (7), Oxford (8), York (6), Bath (6) Канада: Toronto (12), Montreal (10), Ottawa (8)	
--	---	--

Додаток Б

Зіставна таблиця асоціативних полів досліджуваних стимулів

Українська мова	Англійська мова
<p>СМЕРТЬ – <i>забуття (1), страх (5), коса (1), кінець (15), труна (1), неминуче (3), швидка (1), незворотня (3), біль (3), життя чоловіків в Україні (1), життя (4), нічого страшиного (1), вічність (2), втрата (1), зла (1), холодна (1), ворогам (3), страх (5), неминуча (4), моя (1), фінал (1), трансформація (1), горе (1), чорний (2), неминучість (1), пустота (2), вбивство (1), смуток (1), смерть з косою (2), ворогам (1), підсумок (2), спокій (3), кара (1), біологічна (1), ракети (1), вічна (1), череп (1), хрест (2), росія (1), труп (1), з косою (1), життя (1), сірий колір (1), старість (2), old age (1), сум (1), незнайома (1), перемога (1), ворог (1), тимчасова (1), одна (2), москалям (1), не уникнути (1), темрява (1), переродження (1), біль (2), відчай (1), важка (1), русня (2),</i></p>	<p>DEATH – <i>blood (1), end (2), life (5), life (5), grief (3), incarnate (1), end (2), inevitable (2), hospital (1), live (2), fear (1), duty (1), inevitable (2), heaven (1), skull (1), life (5), sin (1), azrael (1), escape (1), my husband (1), angel (1), grandmother (1), sad (1), grief (3), life (5), sorrow (1), life (5).</i></p>

<p><i>печаль (1), зло (1), безповоротна (1), туга (1), війна (1), холод (1).</i></p>	
<p><i>ЖИТТЯ – біль (3), важкість (2), промінчик (1), лінія (2), трагедія (1), тяжке (2), коротке (4), безціне (1), свобода для чоловіків в Україні немає такого слова (1), смерть (6), щасливе (2), мить (1), смерть (6), рух (2), рутинна (1), довге (3), красиве (1), сила (1), сонячна погода (1), природа (1), тривалість (1), дарунок (2), довге (3), моє (1), шлях (5), мистецтво (2), шлях (5), пригоди (2), довге (3), щастя (3), бентежність (1), живе (1), шлях (5), рух (2), сонце (1), сенс (1), цикл (1), продовжується (2), шлях (5), щастя (3), новий світ (1), скроплинне (1), сон (1), продовжується (2), смерть (6), лінія (2), шлях (5), одне (2), смерть (6), війна (1), не життя, без Ісуса Христа (1), розквіт (1), яскравість (1), дитинство (1), god (1), яскраве (1), важке (2), шлях (5), смерть (6), кров (1), вічне (1), бентежне (1), коротке (4), дарунок (2), прекрасне (1), швидкоплинне (1), радість (1), світло (1), процвітання</i></p>	<p><i>LIFE – tree (5), death (15), lemons (5), song (5), movement (5), long (5), breath (5), jesus (5), abundant (5), tom (5), yolo (5), son (5), birth (5), spring (5), family (5), live (5), story (5), beautiful (5), children (5), kind (5).</i></p>

*(1), боротьба (1), довгий шлях (1),
доля (1), буття (1), коротке (4),
емоції (1), щасливе (2), тяжкість
(1), воля (1), продовжується (2),
одне (2), смерть (6), смерть (6),
смерть (6), бажання (1), діти (2),
вічність (1), мистецтво (2),
довголіття (1), любов (2), смерть
(6), любов (2), щасливе (2), труднощі
(1), океан (1), коротке (4), діти (2),
дорога (1), найдорожче (1), пригоди
(2).*